

FOI MEMO

Projekt/Project
KOMET

Sidnr/Page no
1 (16)

Projektnummer/Project no Kund/Customer
B73004 MSB

FoT-område
Inget FoT-område

Författare/Author
Niklas Hallberg
Per-Anders Oskarsson
Johan Nordström
Mari Olsén
Magdalena Granåsen

Datum/Date Memo nummer/Number
2021-09-02 FOI Memo 7587

Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Titel/Title

Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number

FOI Memo 7587

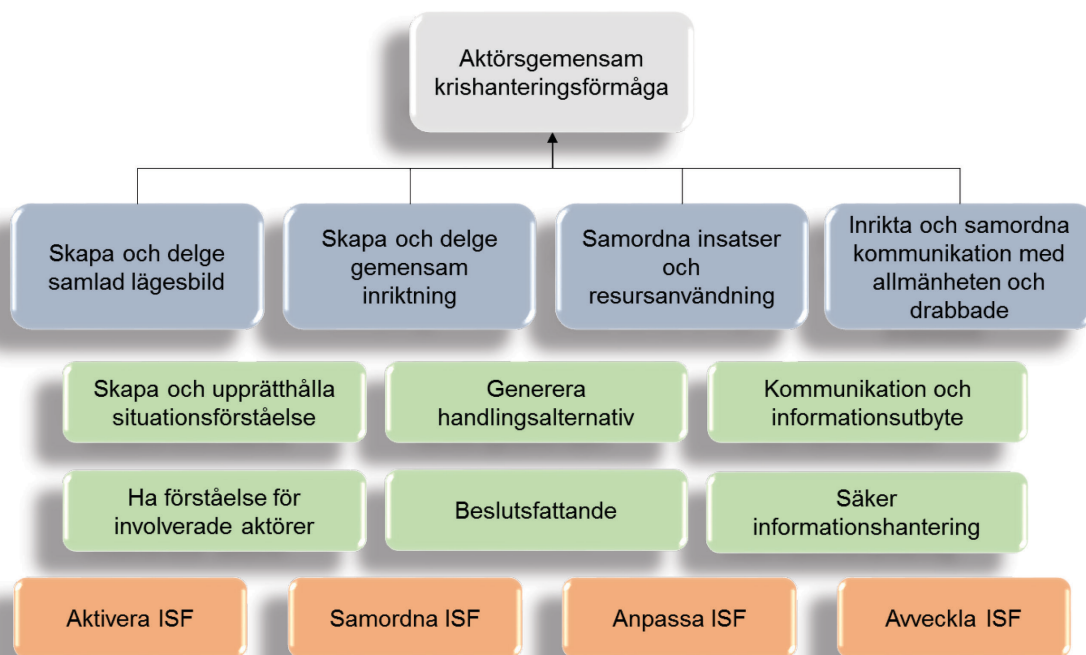
Inledning

Hantering av allvarliga händelser i form av terrorism, pandemier, naturkatastrofer och andra storskaliga olyckor ställer omfattande krav på samhällets aktörers förmåga att samverka eftersom sådana händelser är alltför komplexa för att hanteras på egen hand av enskilda aktörer.

Samverkansövningar är ett viktigt medel för att utveckla, vidmakthålla och säkerställa en ändamålsenlig aktörsgemensam krishanteringsförmåga (Borell & Eriksson, 2013). Dessa kan genomföras i form av seminarieövningar, simuleringsövningar med motspel samt funktionsövningar, med olika mål, syfte och kompetensnivå hos de medverkande (Granåsen, Oskarsson, Olsén, & Hallberg, 2021).

De förmågor som behövs för aktörsgemensam krishantering har beskrivits i ett tidigare arbete (Hallberg, Olsén, Oskarsson, Nordström & Granåsen, 2021). De delades in i kärnförmågor, stödjande förmågor och förutsättningskapande förmågor (Figur 1, Bilaga A).

Kärnförmågorna utgör den aktörsgemensamma krishanteringsförmågan. Fyra kärnförmågor är beskrivna: (1) förmåga att skapa och delge samlad lägesbild, (2) förmåga att skapa och delge gemensam inriktning, (3) förmåga att samordna insatser och resursanvändning samt (4) förmåga att inrikta och samordna kommunikation med allmänheten och drabbade. De *stödjande förmågorna* bidrar till upprätthållandet av kärnförmågorna. Sex stödjande förmågor är beskrivna: (1) Skapa och upprätthålla situationsförståelse, (2) ha förståelse för involverade aktörer, (3) generera handlingsalternativ, (4) beslutsfattande, (5) kommunikation och informationsutbyte och (6) säker informationshantering. De *förutsättningsskapande förmågorna* skapar förutsättningarna för att genomföra den verksamhet som innehar kärnförmågorna och de stödjande förmågorna. Fyra förutsättningsskapande förmågor är beskrivna: (1) förmåga att aktivera inriktnings- och samordningsfunktion (ISF), (2) förmåga att samordna ISF, (3) förmåga att anpassa ISF och (4) förmåga att avveckla ISF. Samtliga dessa förmågor utgör utgångspunkt för arbetet som beskrivs i detta memo.

Figur 1. De förmågor som utgör aktörsgemensam krishanteringsförmåga, innefattande kärnförmågor, stödjande förmågor och förutsättningsskapande förmågor.

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

Syftet med arbetet som beskrivs i detta memo är att bidra till möjligheten att värdera förmågorna som utgör aktörsgemensam krishanteringsförmåga. Målet är att skapa två uppsättningar frågeställningar som kan nyttjas dels för att (1) utvärdera förmågorna, dels för att (2) utvärdera förutsättningar för respektive förmåga. Dessa frågeställningar ska kunna nyttjas i samband med samverkansövningar.

För att kunna besvara de föreslagna frågeställningarna behövs *metoder och instrument* för genomförandet av datainsamling och analys. Vilka metoder och instrument som lämpligen används beror på syftet med övningen, tillgängliga resurser för genomförandet av värderingen, övningsform och andra faktorer. Exempel på metoder och instrument för datainsamling beskrivs i Bilaga E.

Arbetet med att ta fram frågeställningarna för värdering av förmågorna och deras förutsättningar har genomförts inom projektet Koncept och metoder för stärkt erfarenhetshantering via tvärsektoriella övningar (KOMET). Projektet KOMET avser att bidra till att utveckla krisberedskapssystemets förmåga att långsiktigt lära av och tillämpa erfarenheter från tvärsektoriella övningar inom och mellan krisberedskapsaktörer genom att utveckla koncept och metoder. Dessa koncept och metoder ger även stöd för att tolka, stödja och värdera utveckling av krisberedskapsförmågan som en effekt av tillämpade erfarenheter från tvärsektoriella övningar. Projektet är finansierat av MSB och påbörjades 2016 och beräknas pågå till 2021.

Genomförande

Arbetet med att utforma frågeställningar för att värdera förmågorna genomfördes i tre steg:

I det **första steget** identifierades *möjliga frågeställningar* med utgångspunkt från

- forskningslitteratur som legat till grund för arbetet med att skapa förmågorna (Olsén, Hallberg, Oskarsson, & Granåsen, 2020)
- forskningslitteratur som användes för att definiera de nio teman för tvärsektoriell krishanteringsförmåga som också tagits fram inom KOMET (Granåsen, Olsén, Oskarsson, & Hallberg, 2019)
- projektmedlemmarnas erfarenhet av aktörsgemensamma övningar. Dessutom utfördes en genomgång av ett antal dokument som bedömdes relevanta för att formulera frågeställningar för respektive förmåga (t.ex. MSB, 2018; Trnka, Nordström, Oskarsson, & Johansson, 2018).

I det **andra steget** formulerades *frågeställningar* baserat på de frågeställningar som identifierats i det första steget. Detta gjordes genom att kategorisera, värdera och jämföra frågeställningarna som identifierats under det första steget. Detta steg resulterade i frågeställningar som dels avsåg förmågorna, dels förutsättningar för respektive förmåga.

I det **tredje steget** förfinades de olika frågeställningarna och följdfrågor till dessa identifierades. I detta arbete användes MSB:s (2018) skrift *Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar* för att säkerställa användningen av etablerade begrepp och formuleringar. Arbetet med att utforma frågeställningarna bedrevs iterativt, genom att några av projektdeltagarna formulerade frågeställningar och andra granskade och föreslog förbättringar.

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

Värdering av förmågor

Detta avsnitt beskriver först de generiska frågeställningar som tagits fram för värdering av förmågorna och därefter syftet med respektive frågeställning.

Generiska frågeställningar avseende förmågor

Fyra frågeställningar med följdfrågor identifierades för att värdera respektive förmåga, i samband med en samverkansövning alternativt en insats. "<förmågan>" ska ersättas med den förmåga som avses.

- 1) I vilken utsträckning fanns förmågan <förmågan>?
 - a) Beskriv i vilka sammanhang lärdomar om förmågan kan dras?
 - b) Hur viktig var förmågan i olika skeden av samhällsstörningen?
 - c) Hur förändrades förmågan under hanteringen av samhällsstörningen?
- 2) Vad avseende förmågan <förmågan> fungerade särskilt bra?
 - a) Vad berodde detta på?
 - b) Vad fick detta för positiva effekter?
- 3) Vad avseende förmågan <förmågan> fungerade otillräckligt?
 - a) Vad berodde detta på?
 - b) Vad fick detta för negativa effekter?
- 4) Hur kan förmågan <förmågan> vidmakthållas och utvecklas?

I Bilaga B redovisas, som exempel, de frågeställningar som erhålls när de generiska frågeställningarna ovan tillämpas på förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*. De generiska frågeställningarna kan även nyttjas för att värdera de aspekter av förmågorna som finns beskrivna i Bilaga A, men då kan en viss språklig anpassning av frågeställningen behöva göras för att dessa ska vara språkligt korrekta. I Bilaga C exemplifieras hur de kan värderas.

Syfte med respektive frågeställning

I detta avsnitt beskrivs syftet med respektive frågeställning.

1. I vilken utsträckning fanns förmågan <förmågan>?

Syftet med frågeställningen är att bedöma om förmågan aktualiserades under övningen/insatsen.

1a. Beskriv i vilka sammanhang lärdomar om förmågan kan dras?

Syftet med frågeställningen är att erhålla förståelse för sammanhanget inom vilket de övriga frågeställningarna har besvarats. Det handlar om att i tillräcklig omfattning beskriva hur arbetet bedrevs för att det ska vara möjligt att tillvarata erfarenheter och omsätta dessa till lärdomar. Detta kan åstadkommas genom att t.ex. beskriva vilka arbetsuppgifter eller problem som skulle lösas, hur arbetet organiserades (antal personer, arbetsfördelning, roller m.m.), använd metodik (metoder, processer, procedurer, rutiner), vilka tekniska stödsystem (sambandssystem, ledningsstödsystem) som fanns tillgängliga, personalens kompetens.

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

1b. Hur viktig var förmågan i olika skeden av samhällsstörningen?

Syftet med frågeställningen är att kunna bedöma i vilka skeenden förmågan hade störst betydelse för hanteringen av samhällsstörningen. Förmågorna är olika viktiga i olika skeenden av hanteringen.

1c. Hur förändrades förmågan under hanteringen av samhällsstörningen?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för hur förmågan förändrades under hanteringen av samhällsstörningen. Alla förmågor är inte lika viktiga under en hanterings olika skeenden.

2. Vad avseende förmågan <förmågan> fungerade särskilt bra?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för vad avseende förmågan som fungerade särskilt väl under övningen/insatsen och därför kan vara viktigt att säkerställa även i framtida övningar/insatser.

2a. Vad berodde detta på?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för varför delar av förmågan fungerade väl.

2b. Vad fick detta för positiva effekter?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för varför det är viktigt vidmakthålla dessa delar av förmågan.

3. Vad avseende förmågan <förmågan> fungerade otillräckligt?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för vad som behöver utvecklas avseende förmågan.

3a. Vad berodde detta på?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för varför delar av förmågan inte till fullo fungerade väl.

3b. Vad fick detta för negativa effekter?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för varför förmågan behöver utvecklas.

4. Hur kan förmågan <förmågan> vidmakthållas och utvecklas?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för hur förmågan kan vidmakthållas och utvecklas vidare.

Värdering av förutsättningar för förmågor

Detta avsnitt beskriver först generiska frågeställningar för att värdera förutsättningarna för en förmåga och därefter syftet med respektive frågeställning. De generiska förutsättningarna utgörs av rutiner, tekniska stödsystem och kompetens.

Rutiner innefattar aktörsgemensamma rutiner som beskriver hur samverkan mellan olika aktörer ska organiseras vid hantering av kriser. Det kan exempelvis handla om hur det aktörsgemensamma arbetet startas upp och bedrivs, hur en ISF och ett stöd till ISF organiseras, hur informationsutbyte är tänkt att ske mellan olika aktörer samt listor med kontaktuppgifter till olika aktörer. Rutinerna kan

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

även omfatta mer specifika instruktioner för hur vissa tekniska stödsystem ska användas, exempelvis vilka talgrupper som ska användas i radiosystemet Rakel.

Tekniska stödsystem innefattar olika former av utrustning och infrastruktur som behövs för att kunna bedriva det aktörsgemensamma arbetet på ett effektivt sätt. De tekniska stödsystemen kan bland annat omfatta:

- lokaler där det aktörsgemensamma arbetet kan bedrivas
- kommunikationssystem, t.ex. telefoni, chatt, e-post, radiosystem (Rakel, VHF), datorsystem (WIS), SGSI, tele- och videokonferenssystem
- kryptolösningar för att möjliggöra säker kommunikation av säkerhetsskyddsklassificerad och annan sekretessbelagd information
- utrustning för visualisering, t.ex. whiteboardtavlor, konferensblock, kartor, projektorer, interaktiva whiteboardtavlor
- datorstöd, t.ex. i form av vanliga program som ordbehandlings- och kalkylprogram, men även i form av särskilt utformade ledningsstödsystem (Lupp, CoordCom).

Kompetens innefattar delkompetenser som behöver finnas för att hantera den uppkomna samhällsstörningen. Bland delkompetenserna återfinns:

- kunskap, t.ex. om hur krisberedskapssystemet är uppbyggt, hur rutiner ska tillämpas och hur tekniska stödsystem ska användas, men även sådan kunskap som krävs för att hantera den aktuella samhällsstörningen
- intellektuella färdigheter, t.ex. planeringsförmåga och förmåga till reflektion över eget handlande
- social kompetens, t.ex. ledarskaps-, kommunikations- och samarbetsförmåga
- känslomässig kompetens, t.ex. attityder, normer och värderingar
- personlighetsrelaterad kompetens, t.ex. noggrannhet, flit, snabbhet och pålitlighet
- utvecklingsinriktad kompetens, d.v.s. förmågan att identifiera behov av att utveckla sättet på vilket arbetet bedrivs (Ellström, 1992; Ydén, Ivarsson, Lindström, & Weibull, 2000).

Generiska frågeställningar avseende förutsättningar

Detta kapitel beskriver fyra generiska frågeställningar avseende förutsättningarna för en förmåga. ”<förutsättningen>” ska ersättas med den förutsättning som avses och ”<förmågan>” ska ersättas med den förmåga som avses.

- 1) I vilken grad fanns <förutsättningen> för förmågan <förmågan>?
- 2) Nyttjades tillgänglig[a] <förutsättningen> för förmågan <förmågan>?
 - a. Om inte, varför?
- 3) Fungerade tillgänglig[a] <förutsättningen> för förmågan <förmågan>?
- 4) Hur kan <förutsättningen> inom ramen för förmågan <förmågan> förbättras?

Exempel på frågeställningar som genererats baserat på de generiska frågeställningarna ovan återfinns i Bilaga D.

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

Syfte med respektive frågeställning

I detta stycke beskrivs syftet med respektive frågeställning.

1) I vilken grad fanns <förutsättningen> för förmågan <förmågan>?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för i vilken utsträckning en viss förutsättning för en given förmåga fanns, exempelvis att erhålla en förståelse för vilka *rutiner* som fanns tillgängliga för förmågan att *skapa och delge samlad lägesbild*.

2) Nyttjades tillgänglig[a] <förutsättningen> för förmågan <förmågan>?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för huruvida en given förutsättning som fanns tillgänglig för en given förmåga nyttjades.

2 a) Om inte, varför?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för varför en given förutsättning för en förmåga inte nyttjades, exempelvis att erhålla en förståelse för varför de tillgängliga *rutinerna* för förmågan att *skapa och delge samlad lägesbild* inte nyttjades.

3) Fungerade tillgänglig[a] <förutsättningen> för förmågan <förmågan> ?

Syftet med frågeställningen är att erhålla en förståelse för huruvida en viss förutsättning för en given förmåga fungerade, exempelvis att erhålla en förståelse för hur väl *rutinerna* fungerade för förmågan att *skapa och delge samlad lägesbild*.

4) Hur kan <förutsättningen> inom ramen för förmågan <förmågan> förbättras?

Syfte med frågeställningen är att erhålla en förståelse för hur en viss förutsättning för en given förmåga kan förbättras, exempelvis att erhålla en förståelse för hur *rutinerna* för förmågan att *skapa och delge samlad lägesbild* kan förbättras.

Diskussion och slutsatser

Det är viktigt att över tid kunna avgöra hur väl ett samhälle och dess krishanteringsförmågor är rustade för att möta kriser och svåra påfrestningar. Det är även angeläget att kunna bedöma effekterna av införandet av organisatoriska förändringar, nya arbetssätt och tekniska stödsystem. Det vill säga hur dessa förändringar påverkar förmågan att hantera kriser. Då kriser och allvarliga samhällsstörningar är relativt ovanliga händelser utgör samverkansövningar ett betydelsefullt inslag i arbetet med att säkerställa krishanteringsförmågan. I tidigare arbete har krishanteringsförmåga beskrivits i form av kärnförmågor, stödjande förmågor och förutsättningsskapande förmågor (Hallberg, Olsén, Oskarsson, Nordström & Granåsen, 2021). Dessa förmågor, vilka utgjorde utgångspunkten för det arbete som beskrivs i detta memo, ger en grund för att bedöma hur väl olika moment av den inter-organisatoriska delen av krishantering uppfylls.

Brister identifierade i samband med samverkansövningar skapar förutsättningar för att utveckla och därmed förstärka krishanteringsförmågan. De frågeställningar som detta memo beskriver kan nyttjas för att få förståelse för vad som behöver förändras och insikter om hur detta ska ske, och alltså inte enbart för att bedöma hur väl en förmåga är uppfylld. Frågeställningarna ger därmed förutsättningar att jobba behovsorienterat med att förstärka krishanteringsförmåga. Svaren på frågeställningarna gör det möjligt att fokusera utvecklingsarbetet på de områden där det har potential att ge störst effekt, samtidigt som de ger indikationer på vad som fungerar tillräckligt väl.

Titel/Title

Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number

FOI Memo 7587

Detta memo beskriver inte hur svaren till frågeställningarna ska samlas in, vem som ska besvara dem eller när de ska besvaras. När det gäller hur de ska samlas in och hur svaren ska analyseras finns ett antal metoder och instrument som kan nyttjas, såsom intervjuer och observationer (Tague, 2005; Bilaga E). Valet av metod beror dock i stor utsträckning på de förutsättningar som ges avseende genomförande av samverkansövningar och de resurser som finns tillgängliga för att genomföra utvärdering. Vissa av frågeställningarna kan med fördel besvaras före en samverkansövning medan andra bör besvaras under eller efter genomförande. Finns det exempelvis rutiner för att skapa och delge en samlad lägesbild och är dessa rutiner kända av de som kan ha behov av dem?

För att förstå vad värderingen av en förmåga innebär krävs en fördjupad förståelse för hur förutsättningarna för förmågan har sett ut. I detta memo föreskrivs rutiner, kompetens och tekniska stödsystem. Skälet till att dessa valdes var dels att de fanns upptagna i litteraturen, dels att de utgör ett relativt enkelt sätt att betrakta krishanteringssystemet som ett sociotekniskt system. Det är dock fullt möjligt att välja andra förutsättningar.

Att krishanteringssystemet är ett sociotekniskt system medför en utmaning för utvärderingen. En del av systemet kan upplevas som bristfällig när det egentligen är övriga delar som borde utvecklas. Ett tekniskt stödsystem kan t.ex. upplevas som undermåligt om användarna i andra delar av systemet inte har erhållit en ändamålsenlig utbildning på systemet.

Syftet med detta memo är att föreslå generiska frågeställningar som ska kunna nyttjas som grund för utvärderingen av förmågor och dessas förutsättningar i samband med samverkansövningar.

Frågeställningarnas generiska form innebär att de kan användas för utvärderingar vid samverkansövningar oberoende av övningarnas syfte, format etc. Det innebär även att frågeställningarna kan behöva anpassas något för att fullt ut passa specifika övningar. Ett fortsatt arbete med att utveckla frågeställningarna behöver innefatta en validering av dessa i samverkansövningar.

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

Referenser

- Ellström, P-E. (1992). *Kompetens, utbildning och lärande i arbetslivet: Problem, begrepp och teoretiska perspektiv*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Granåsen, M., Olsén, M., Oskarsson, P-A., & Hallberg, N. (2019). Assessing interorganizational crisis management Capability: A systematic literature review. *International Journal of Information Systems for Crisis Response and Management (IJISCRAM)*, 11(2), 38–56.
- Granåsen, M., Olsén, M., Oskarsson, P-A., & Hallberg, N. (2019). Assessing Interorganizational Crisis Management Capability: A Systematic Literature Review. *International Journal of Information Systems for Crisis Response and Management (IJISCRAM)*, 11(2), 38-56.
- Granåsen, M., Oskarsson, P-A., Olsén, M., & Hallberg, N. (2021). *Tvärsektoriell krishantering: Värdering av förmåga och modellering av system*. (FOI-R--5022--SE). Totalförsvarets Forskningsinstitut.
- Hallberg, N., Olsén, M., Oskarsson, P-A., Nordström, J., & Granåsen, M. (2021). *Förmågemodell för aktörsgemensam krishantering*. (FOI Memo 7571). Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut.
- Hallberg, N., Oskarsson, P-A., Nordström, J., & McGarvey, S. (2020). *Tvärsektoriell krishanteringsförmåga* (FOI Memo 7437). Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut.
- MSB (2018). *Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar* (4. utgåvan) (MSB 777). Stockholm: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
- Olsén, M., Hallberg, N., Oskarsson, P-A., & Granåsen, M. (2020). Exploring Capabilities that Constitute Inter-Organizational Crisis Management. *Proceedings of the 17th International Conference on Information Systems for Crisis Response and Management (ISCRAM)*, 24-27 May, Virginia, USA.
- Tague, N. R. (2005). *The quality toolbox*. Milwaukee, WI: ASQ Quality Press.
- Trnka, J., Nordström, J., Oskarsson, P-A., & Johansson, B. J. E. (2018). *Analysstöd för värdering av förmåga till situations-anpassad ledning och samverkan - Del A: Vägledning*. (FOI-R--4558-SE). Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut.
- Ydén, K., Henriksson, C., Ivarsson, J., Lindström, M., & Weibull, A. (2000). *Kompetens. I Försvarsmakten, Pedagogiska grunder* (M7749-290001). Stockholm: Försvarsmakten.

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

Bilaga A

Förmågor och aspekter av förmågor

Denna bilaga listar de kärnförmågor, stödjande förmågor och förutsättningsskapande förmågor samt de för respektive förmåga ingående aspekter som finns beskrivna i Hallberg, Olsén, Oskarsson, Nordström och Granåsen (2021).

KÄRNFÖRMÅGOR

Skapa och delge samlad lägesbild

- Identifiera informationsbehov och aktörer som kan bidra med information
- Inhämta och ta emot information från de aktörer som kan bidra med information
- Analysera information och tolka skeendet
- Sammanställa informationen i en samlad lägesbild
- Kommunicera den samlade lägesbilden
- Upprätthålla aktualitet i den samlade lägesbilden

Skapa och delge gemensam inriktning

- Identifiera hjälp- och åtgärdsbehov¹
- Analysera behov av att inrikta eller ominrikta den gemensamma hanteringen²
- Formulera målsättning och besluta om aktörsgemensam inriktning²
- Kommunicera aktörsgemensam målsättning och inriktning

Samordna insatser och resursanvändning

- Identifiera samordningsbehov²
- Ta fram en aktörsgemensam plan för de aktiviteter och resurser som behöver samordnas
- Besluta den aktörsgemensamma planen
- Kommunicera den beslutade planen
- Följa upp och anpassa planen utifrån situationens utveckling

Inrikta och samordna kommunikation med allmänheten och drabbade

- Identifiera målgrupper och deras informationsbehov
 - Ta fram aktörsgemensamma budskap
 - Formulera meddelanden för respektive målgrupp
 - Identifiera och besluta om kommunikationskanaler för respektive målgrupp (inkl. tidpunkt för genomförandet)
 - Kommunicera med allmänheten och drabbade
-

¹ Se steg 2 i helhetsmetoden i MSB (2018 s. 87f) *Gemensamma grunder*.

² Se steg 3 i helhetsmetoden i MSB (2018 s. 87f) *Gemensamma grunder*.

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

STÖDJANDE FÖRMÅGOR

Skapa och upprätthålla situationsförståelse

Bedöma aktuell situation (avseende omgivning, händelsen, resurser och åtgärder)

Bedöma möjlig utveckling av situationen

Bedöma hur situationens utveckling kan påverka samhällets skyddsvärden

Vidmakthålla situationsförståelse

Ha förståelse för involverade aktörer

Ha förståelse för den egna aktörens uppdrag generellt, samt uppgift, mandat, ansvar och resurser i samband med en samhällsstörning

Ha förståelse för hur andra aktörer ser på sitt uppdrag, uppgift, mandat, ansvar och resurser i samband med en samhällsstörning

Generera handlingsalternativ

Skapa handlingsalternativ inklusive förutsättningar och konsekvenser samt tillhörande omfall

Beskriva handlingsalternativ inklusive förutsättningar och konsekvenser samt tillhörande omfall

Värdera valda handlingsalternativ

Beslutsfattande

Bereda beslut inom ramen för fastställd organisation och tid

Identifiera vem (organisation och befattning) som har mandat att fatta beslut

Fatta beslut inom ramen för fastställd organisation

Kommunicera beslut till berörda aktörer

Kommunikation och informationsutbyte

Inhämta information

Ta emot information

Delge information

Etablera och vidmakthålla kommunikationsnätverk

Säker informationshantering

Säkerställa att sekretesskrav kan upprätthållas i mottagande, lagring, nyttjande och delgivning av information

Säkerställa riktighet i den information som tas emot, lagras, nyttjas och delges

Säkerställa ändamålsenlig tillgänglighet (intern/extern) för den information som hanteras

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

FÖRUTSÄTTNINGSSKAPANDE FÖRMÅGOR

Aktivera ISF

Identifiera behovet och nivån av stöd, inriktning och samordning mellan olika aktörer³

Identifiera vilka aktörer som initialt behöver ingå i ISF

Fastställa den initiala strukturen för ISF

Besluta initierandet av ISF

Etablera infrastruktur för ISF (organisatorisk, teknisk, fysisk)

Kommunicera aktivering av ISF till berörda aktörer

Samordna ISF

Planera och organisera arbetet inom ISF

Vidmakthålla infrastrukturen för ISF (organisatorisk, teknisk, fysisk)

Löpande dokumentera arbetet som utförs inom ISF

Anpassa ISF

Identifiera behov av att anpassa ISF utifrån nuvarande situation, inklusive behovet av nivån på samverkan

Identifiera behov att anpassa ISF mot en trolig framtida situation, inklusive eventuellt behov av förändring av nivån på samverkan

Förbered anpassningar av ISF, avseende deltagande aktörer, genomförande och infrastrukturen

Genomföra anpassningar av ISF, avseende deltagande aktörer, genomförande och infrastruktur

Avveckla ISF

Bedöma om fortsatt aktörsgemensam hantering av samhällsstörningen behövs

Besluta om avveckling av ISF

Informera andra berörda om att ISF avvecklas

Genomföra avveckling av ISF

Utvärdera genomfört arbete inom ISF

³ Se steg 4 i helhetsmetoden i MSB (2018 s. 87f) *Gemensamma grunder*.

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

Bilaga B

Exempel värdering av kärnförmåga

Då de generiska frågeställningarna tillämpas på kärnförmågan *skapa och delge samlad lägesbild* erhålls följande frågeställningar för att värdera förmågan:

- 1) I vilken utsträckning fanns förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*?
 - a) Beskriv i vilka sammanhang lärdomar om förmågan kan dras?
 - b) Hur viktig var förmågan i olika skeden av samhällsstörningen?
 - c) Hur förändrades förmågan under hanteringen av samhällsstörningen?
- 2) Vad avseende förmågan *skapa och delge samlad lägesbild* fungerade särskilt bra?
 - a) Vad berodde detta på?
 - b) Vad fick detta för positiva effekter?
- 3) Vad avseende förmågan *skapa och delge samlad lägesbild* fungerade otillräckligt?
 - a) Vad berodde detta på?
 - b) Vad fick detta för negativa effekter?
- 4) Hur kan förmågan *skapa och delge samlad lägesbild* vidmakthållas och utvecklas?

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

Bilaga C

Exempel på värdering av aspekter av en förmåga

Genom att kombinera de generiska frågeställningarna med aspekterna av förmågan *skapa och delge en samlad lägesbild* kan de som genomför utvärderingen få stöd i sin bedömning av förmågan och/eller göra en djupare värdering av den aktuella förmågan. Nedan följer exempel på frågeställningar som genererats genom att kombinera aspekten *identifiera informationsbehov och aktörer som kan bidra med information* med de generiska frågeställningarna (en viss språklig bearbetning har genomförts):

- 1) I vilken utsträckning fanns aspekten *identifiera informationsbehov och aktörer som kan bidra med information*?
 - a) Beskriv i vilka sammanhang lärdomar om aspekten kan dras?
 - b) Hur viktig var aspekten i olika skeden av samhällsstörningen?
 - c) Hur förändrades aspekten under hanteringen av samhällsstörningen?
- 2) Vad avseende aspekten *identifiera informationsbehov och aktörer som kan bidra med information* fungerade särskilt bra?
 - a) Vad berodde detta på?
 - b) Vad fick detta för positiva effekter?
- 3) Vad avseende aspekten *identifiera informationsbehov och aktörer som kan bidra med information* fungerade otillräckligt?
 - a) Vad berodde detta på?
 - b) Vad fick detta för negativa effekter?
- 4) Hur kan aspekten *identifiera informationsbehov och aktörer som kan bidra med information* vidmakthållas och utvecklas?

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmåga

Memo nummer/Number
FOI Memo 7587

Bilaga D

Exempel värdering av förutsättningen för kärnförmåga

Då de generiska frågeställningarna avseende *förutsättningar* för förmåga tillämpas på kärnförmågan *skapa och delge samlad lägesbild* erhålls följande frågeställningar:

Frågeställningarna avseende tillgängliga rutiner

- 1) I vilken grad fanns *rutiner* för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*?
- 2) Nyttjades tillgängliga *rutiner* för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*?
- 3) Fungerade tillgängliga *rutiner* för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*?
- 4) Hur kan *rutiner* inom ramen för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild* förbättras?

Frågeställningarna avseende tekniska stödsystem

- 1) I vilken grad fanns *tekniska stödsystem* för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*?
- 2) Nyttjades tillgängliga *tekniska stödsystem* för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*?
- 3) Fungerade tillgängliga *tekniska stödsystem* för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*?
- 4) Hur kan *tekniska stödsystem* inom ramen för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild* förbättras?

Frågeställningarna avseende kompetens

- 1) I vilken grad fanns *kompetens* för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*?
- 2) Nyttjades tillgänglig *kompetens* för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*?
- 3) Fungerade tillgänglig *kompetens* för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild*?
- 4) Hur kan *kompetens* inom ramen för förmågan *skapa och delge samlad lägesbild* förbättras?

Titel/Title
Värdering av aktörsgemensam krishanteringsförmågaMemo nummer/Number
FOI Memo 7587

Bilaga E

Tabell 1: Exempel på metoder och instrument för insamling av data för värdering av aktörsgemensamma övningar och primär tidpunkt för användning av respektive metod.

Metoder och instrument	Tidpunkt för datainsamling
Deltagares självskattningar (t.ex. enkäter, formulär)	Före, under, efter övning
Dokumentation (t.ex. planeringsdokument och beslut, kommunikativa budskap, mötesprotokoll osv.)	Främst före övning
Observationer av övning (t.ex. med stöd av observatörsprotokoll)	Under övning
Systemloggar (t.ex. lägesbild, mejl- och chatloggar)	Under övning
Video- och ljudinspelningar	Under övning, efter vid intervjuer och fokusgruppsdiskussioner
Faciliterade diskussioner (t.ex. erfarenhetsseminarier, halvtidsutvärdering)	Främst efter övning, vid halvtidsvärdering under övning
Intervjuer och fokusgruppsdiskussioner	Efter övning